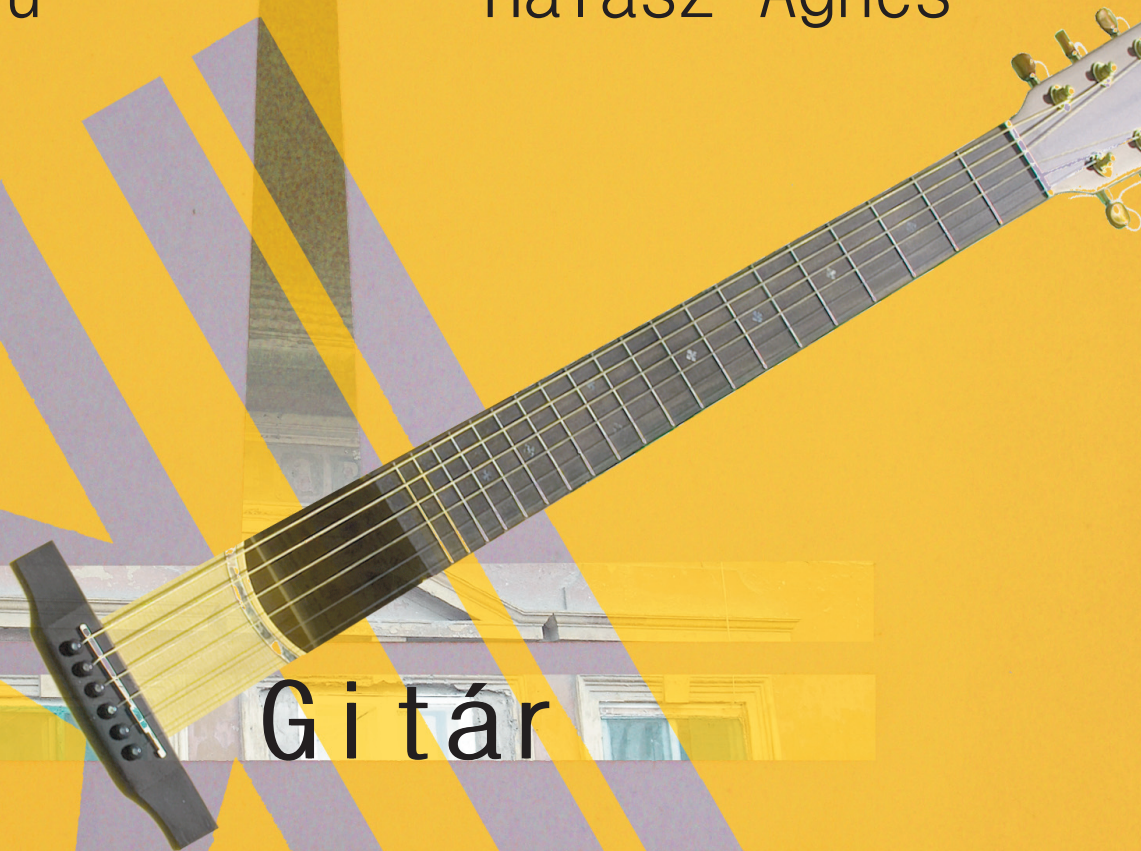


Árvai Sityu

–

Halász Ágnes

Privát félműlt Miskolcon IV.



G i t á r

a
hát i z s á k b a n

Észak-Keleti

Átjáró



Egyesület

2014



Privát félmúlt Miskolcon

Utánam, srácok! Ezt a címet viseli a számos közösségi eseményt, akciót, tudományos igényű vizsgálódást, megjelenő kiadványokat, élményszámba menő bulikat egybefogó aktuális programsorozatunk, amely a korábbi „24” – egy szimbólumnak szánt számjegy alatt futott – projektünk örököse, jogutódja. Anno már a huszonegygyel hangsúlyozni kívántuk az 1989 óta eltelt időt – mely alatt felnőttek a rendszerváltás körül született generációk – és az utolsó lehetőség sürgető voltát: most, a *24. órában* feltétlenül fontos megörökíteni az államszocializmus, vagy akár a korábbi évtizedek hétköznapijából ránk maradt városképi elemeket, helybéli toposzokat, városi legendákat. Rakétát vagy glóbuszt imitáló játszótéri mászókat, beton virágtartók, pingpong- és sakkasztalok, neonok, különféle pihenőpadok, mozaikok és kompozíciók – művészeti értéket vagy bármiféle védettségre jogosító kivételességet aligha hordoznak, viszont befolyásolták közel fél évszázad miskolci hétköznapijait. A miskolciakét.

Korspecifikus formavilágot, látens avagy nagyon is manifeszt propagandát tükröznek, mégis feledésbe merülnek a változásokkal, átsiklik felettük a tekintet, a fiatalabb generációk tudomást sem vesznek róluk.

Nyom nélkül fognak eltűnni, ha nem használjuk ki az utolsó pillanatot. Számos egykoron közismert jellegzetesség ma már

**Szerzőink – a Sityu néven
Halász Ágnes (tanár, ipar-
miskolci lokálpatrióták, valódi**

Kiadó: Észak-Keleti Átjáró Egyesület
Kiadásért felel: Darázs Richárd
Design, tördelés: Balogh Attila

Utánam, srácok!



csak fotókról köszön vissza. A miskolciak többszámú megszólításával próbálunk egy-egy hajdani utcabútor, kültéri dísz, netán filmek (mondjuk éppen az „Utánam, srácok!”), irodalmi alkotások révén a korban híressé vált tárgyak máig vezető sorsa felől tájékozódni, törekvésünk megörökíteni a letűnt idők utolsó rekvizitumait.

Egyesületünk általános céljai között szerepel a történelmi félmúlt résztvevőinek közvetlen megszólítása. A „Privát félmúlt Miskolcon” családtörténet-sorozattól mindenekelőtt a porosodó fényképalbumok feltárlását várjuk, és nagyon bízunk abban, hogy a fotók előhívják azokat a történeteket, melyeket a rokonság egyfajta hagyományként őriz, élményszerűen mesél, sajátos családi legendáriumként konzervál.

Olyan miskolciaknak kívánunk megnyilvánulási lehetőséget biztosítani, akik hajlamot éreznek félmúltjuk speciális közzétételére. Emlékezetes eseményeket vagy éppen jellemző pillanatokat, használati tárgyakat, bútorokat, s hasonlókat megörökítő felvételeket keresünk, amelyekhez a közlő hajlandó az egyéniségét, családjának mentalitását tükröző kommentárt, tetszőleges „műfajú” szöveget írni. Az ekképpen születő kvázi „képregényeken” keresztül szeretnénk közvetlen betekintést nyerni a privát félmúltakba, melyek fontos, autentikus építőkövei Miskolc történetének.

Észak-Keleti Átjáró Egyesület
atjarok@gmail.com

**közismert zenész és párja,
művész) – avasi pincésgazdák,
reneszánsz emberek.**

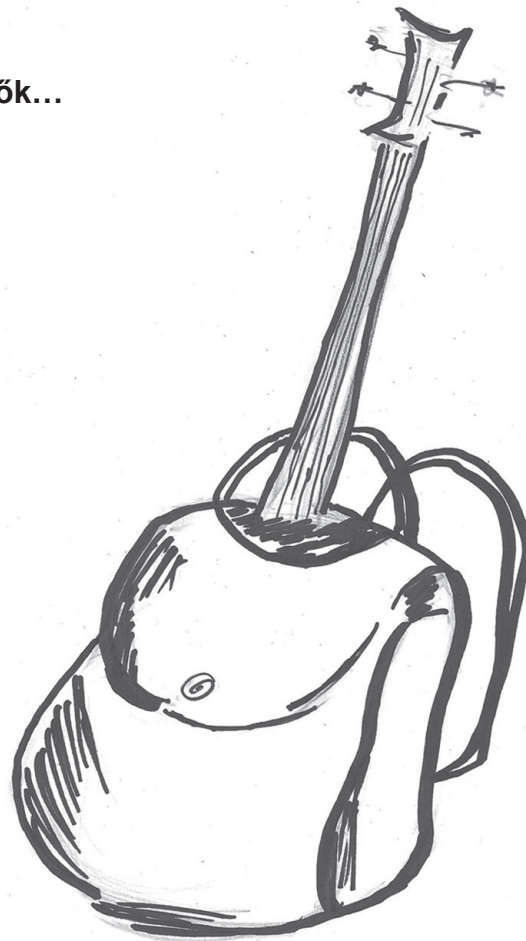
Sorozatszerkesztő: Kapusi Krisztián
Megjelent: Miskolcon, 2014-ben, 300 példányban
Web: atjarokhe.hu/24 HU ISSN 2063-XCVB

Zsibbadt előszó helyett örvendezzünk annak, hogy cseperedik az újszülött, lám-lám, kinőtte a kelengye baba-ruháját! Igen, a sorozatra gondolunk, és a jópofáskodó allegória arra utal, hogy a füzetünk szerzői az első valóban „külsős” alkotók, akik korábban nem tartoztak az átjárós egyesületi tagsághoz, holdudvarához.

Miskolc, persze, túlságosan családias hely ahhoz, hogy ne legyenek egy-egy ismeretségnek szegről-végről előzményei. Sityuval és Ágival közel húsz évig laktam azonos lépcsőházban, egy emelettel feljebb volt a lakásuk, de maximum biccentettünk, köszöntünk a lift előtt, alapvetően más ösvényeken vezettek akkori életútjaink. Szegény anyám végzetes betegsége hozott össze bennünket, felsétáltam pár lépcsőfokon és megnyílt egy új világ. Sityu töltött, majd gitárt rántott (lelkemre kötötte, hogy tisztázzuk: nem panír és sercegő forró zsiradék segítségével, hanem csak úgy szokványosan, a húrok közé csapva), Ági tárlatvezetést tartott a szobákban, én meg csak ittam a szavaikat és a borukat... Nagyavasi pincéjünkben utóbb bele is szédültem a forgatagba, Borút Egyesület, főző- és borászati versengés, utcabál zenekarral (a zenészek Sityu és testvérei voltak). A pincésgazdákból álló egyesületi tagságon, rokonokon és barátokon túl azok barátai és családtagjai is ott voltak, szerény számítás szerint 100-150 önfeledten szórakozó, boldog ember (az adat nem saját megfigyelésen alapul, sosem voltam egy Madame Curie, hát még akkor)!

Tetszett nekik a füzetünk és főleg a koncepciója, ahogyan másoknak is, sokan rögvést rávágták, hogy ők frankóbbat tudnának, akár 500 oldalast! Sityu egészen másképpen reagált, egyszerűen rá volt írva a homlokára, hogy nála nem ígéretéről, elhatározásról van szó. Ők ketten alkotópárosként is kivételesnek bizonyultak: Sityu úr nyomdakész mondatokkal sztorizott, Ági pedig ihletetlen gépelte, fésülgette, fogalmazta pontosabbra és helyesebbre az oldalakat, szinte pillanatok alatt!

Elsők ők...



Végezetül tegyük hozzá mindehhez: sorozatunk jelenlegi füzete olyan tekintetben is „vérfrissítés”, hogy Halász Ágnes személyében az első hölgyet köszönhetjük szerzőink sorában! (Ezzel persze nincs törlesztve az adósság, a nemek közötti aránytalanság megszüntetése folyamatos törekvésünk!) Mit mondhatnék még róluk: valódi reneszánsz emberek, szívélyes vendéglátók kiterjedt baráti körrel, nyilván azért, mert maradandó kulturális élményt adnak a velük töltött percek és derút, derút, meg derút...

a sorozatszerkesztő

Szerelmeim: a Bükk és a zene

Diósgyőri gyerek vagyok, a Bartók Béla utcán lakunk a hegy lábánál. Mihelyst megtanultam járni, apám már vitt is magával kirándulni, innen datálódik nálam a túrázás és a Bükk szeretete.

Nagyszüleim a Lankás utcán éltek, sokat voltam velük és ott találkoztam a zenével. Nagybátyám, Zsan – írhatnám Jeannak, de ő zenész berkekben csak Zsan volt – ott próbált zenekarával. A Lankás utcán a kezdő Edda is előfordult néha, amikor éppen nem volt hol próbálniuk. A zenét efféle közegben szerettem meg: találtam a padláson egy leharcolt gitárt, azon próbálgattam az első akkordokat. Idővel a hegy és a gitár is társam lett a kenyérkeresetben.





**1966,
egy fontos év**

„Mi fáj, gyere, mesélj”

Leszállt a Luna űrszonda a Holdra, vízum nélkül lehetett utazni Jugoszláviába, először rendezték meg a Forradalmi Ifjúsági Napokat és az első táncdalfesztivált.

Ekkor születtem. Édesanyám úgy mesélte, hogy a szülőszobán kis Szokol rádión hallgatta a táncdalfesztivált.

Zorán: „Mi fáj, gyere, mesélj” című nótájánál ment el a magzatvíz.

Azóta is szeretem Zorán dalait, talán ezért?

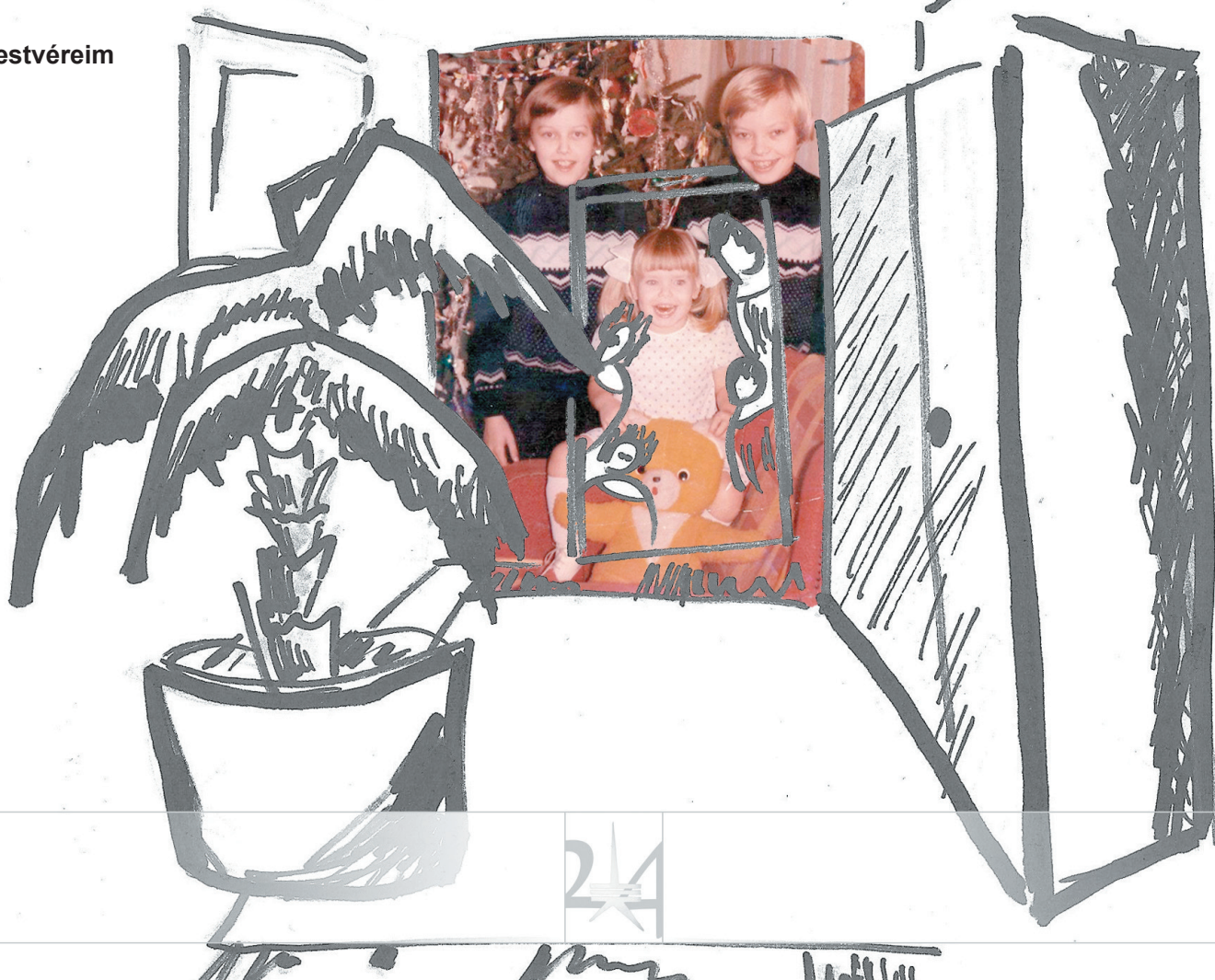
Én voltam a prototípus, ami meg is látszik rajtam. A fejem kicsit nagyra sikeredett, ami miatt éveikig csúfoltak. Aztán szerencsére a testem is hozzá nőtt. Bár túl szép így sem lettem. Két újabb próbálkozás következett, ami mutatja, hogy gyakorlás kell mindenhez: az öcsém és húgom jobban sikerült.

Lacika nem egészen két évvel, Ildike pedig 11 évvel fiatalabb, mint én. A két fiú már elég nagy volt ahhoz, hogy pesztrálja a kicsit. Anyukánk be is osztotta, mikor melyikünk az ügyeletes, az utcán kellett tologatnunk a babakocsit. A szomszédgyerekek fociztak, bicikliztek, bújócskáztak vagy ami jött. Ha Laci volt a soros, jól meglökte a kocsit és már futott is a többiekhez. Én lelkiismeretes gyerek lévén nem hagytam magára a hűgomat, így lettem állandó bébiszitter.

A szüleim nagycsaládból származtak, volt jó sok nagynéni-nagybácsi, akiket időnként meg kellett látogatni. Mi gyerekek nagyon nem bírtuk ezeket

a kötelező programokat, különösen a gazdagabb rokonokhoz utáltunk menni. Volt az úri szoba, abban csak a pálma lakott, meg az új bútor. Oda be sem léphettünk, nehogy összepiszkoljunk valamit. Apámék az ajtóig merészkedtek, bekandikáltak és dicsérhették a szép szobát, biztonságos távolságból csodálhatták a Bécsből frissen hazahozott videót és „muzikcentert”, amiket még a dobozból is kicsomagoltak a tiszteletükre. Télen a téli-nyárikonyhában, nyáron a nyári-nyárikonyhában (egyébként ott élt a család) kaptunk aprósüteményt. Amikor már vagy a negyedik szeletet nyeltem le, a szüleim erőteljesen rám néztek, figyelmeztetve az illendőségre.

Testvéreim



Úttörővasút

Talán kevesen emlékeznek rá, de itt Miskolcon is volt úttörővasút. A LÁEV kisvasútját hétvégénként jó tanulókból kiválogatott gyerekek irányították, egy-két évig működhetett, a '70-es években.

A csapatba én is bekerültem, legott el kellett végeznünk egy szakirányú tanfolyamot, ami komoly vizsgával zárult. A jegy ára két forint volt. Történt egyszer, hogy a felszálló pár tízest nyomott a kezembe, de a jegyeket és a visszajáró pénzt sem kérték, hiába próbálkoztam becsületes úttörő lenni.

– Hagyd már, öcsi! – legyintett a férfi –, igyál meg egy bambit!

Én meg csak álltam bambán.

Így tudtam meg, mi az a borraivaló! Később azonosultam vele: ez a korrupció!

Strand a vár alatt

Az ország talán legszebb és egyben leghidegebb strandja a diósgyőri: a vár tövében hegyek ölelésében egy meszelt aljú medence. Tudjátok, olyan, ami leszedte a lábunkról a bőrt úgy, hogy vérzett. Minden diósgyőri gyerek egész nyáron ott rohadt, persze, sose fizettünk, tudtuk, hol van a kerítésen a lyuk a hegyoldal felőli végén. Ha éppen befoltozták a kerítést, csináltunk új lyukat a fatertől elcsent csípőfogóval, hogy belőghassunk. Középiszolások voltunk az öcsémmel, akkor még dobozos sört kis hazánkban nem lehetett kapni, ha valaki nagy



nehezen hozzájutott ilyesmihez, a kiürült dobozokat a kredenc tetején tárolta dekorációként, no meg hogy a szomszédok lássák, nekik milyen sörük van, illetve volt.

Mi is felhalmoztunk egy tisztességes kis kollekciót, majd az öcsémmel alkalmanként vettünk néhány üveg Borsodit, szétöntöttük a színes dobozokba,

melyeket lezártunk cellux ragasztóval és irány a strand! Kerítésem be, pléd kiterítve, körülöttünk a sörös dobozok, és boldogan ittuk a hűgymeleg buboréktalan Borsodit. A strand büféjében vásároltunk fillérekért kolbászsírba mártott kenyeret, ami gazdagon volt kenve mustárral. Birtunk élni, na, mi voltunk a menők.

Majom Tapolcán, nokedlivel

Emlékeztek még a Majom nevű strandvendéglőre? A valaha jobb sorsú tapolcai strand oldalában önkiszolgáló étterem volt, alumínium tálcával, műanyag tányérral (no, nem az eldobhatóval, hanem elmoshatóval, mert akkor még fontos volt, hogy ne



szennyezzük a környezetet). Egy átmulatott éjszaka után ide tértünk be pacalpörköltet enni. Az étlapon krumplival szerepelt, de James barátom nem szereti a krumplit, ezért megkérdezte:

- Van-e más garníringgal?
- Hogyne lenne, uram, mindent a vendégért! Nokedlival megfelel?

James bőszen bólogatott.

- Mennyi nokedlit szaggassunk? - érdeklődött udvariasan a pincér.

James barátom megvakarta a fejét, töprengett egy darabig, majd közölte:

- Úgy háromszáznegyvenkét darabra gondoltam...
Matekból egyikünk sem volt jó.



Szintén Tapolcán történt. Megérkezett egy turistabusz az akkor még szintén jobb sorsú Júnó szálló elé, szép hosszú combú szőke lányok kászálódtak le, mi nyálcsorgatva figyeltük őket. Beszédük az általunk ismert nyelvek egyikére sem hasonlított. Kik lehetnek? James nagy komolyan megjegyezte:

– Nem írek és nem olaszok... Én Magyar Nemes vagyok!

Szivárvány az éjszakában

A nyolcvanas évek közepén Tapolca fejlesztése érdekében gyermekstrandot kívántak építeni a stranddal szembeni füves réten. A területet kettészelte a Júnó szálloda felé vezető közút, ezért a régi és az új részt egy ívelt gyalogátjáró híddal kötötték össze.

Egy szép holdvilágos csillagos esten igyekeztünk az utolsó 2-es busz megállója felé. A hídhöz közeledve Gyuri felkiáltott:

– Nézzétek, ott az égen, ott a szivárvány! Képzeljük el mindezt hajnali 1 órakor.

Nagy nehezen hazavergődtünk Diósgyőrbe, gyalog, busszal, villamossal, az éjszakai tömegközlekedés minden szépségét kiélvezve, és rohadtul éhesen. Villanyt csak a kamrában gyújtottunk, nehogy felébresszük a szülőket. Az ajtót nyitva hagyva a kiszűrődő halvány fénynél matattunk a konyhában. A konyhaasztalon álló piros fazék láttán megcsillant a szemünk, húúú, bableves! Bőszén kezdtük kanalazni, az öcsém megszólalt:

– Anya valamit elrontott, ez nem elég fűszeres. Sóztunk, borsoztunk, egy kis ecetet is belelöttyintettünk, meg amit találtunk. Betermeltük



szinte az utolsó árva babszemig mindet. Reggel édesanyánk érdeklődött:

– Fiúk, éhesek voltatok? Ettetek valamit, mikor hazajöttetek?

– Igen, anya, azt a bablevest a piros fazékból, igaz, kicsit meg kellett fűszerezni, de azért igen jó volt.

– Te jó ég! Ti megettétek a beázott babot, amit ma akartam megfőzni?

Zenészélet



Dinnyés – Hell: Hajnali ének (Szergej Jeszenyin emlékére)

*Elkártyáztam a gyenge szívem,
suhogasd le a szoknyád, hajnal!
Pálinkát lehelek rád szelíden,
megháglak nehezen, halkan.*

*Jöjj, Oroszország, vodka-virág,
nevetés nékem a véred,
pince-fehérek a volgai fák,
tejszínű, szűz ez az ének.*

*Lebukik fejem és úgy zokogok,
halványul bennem a bánat,
veretik körülöttem az ősi dobot,
szaladok, hajnal, utánad!*

*Ez a csont-pufogás, ez a hanti rege
hitemet hirdeti híven,
katatón bálvány, légy fekete,
hiszen elkártyáztam a szívem!*





Székelyhidi Zolt: Mici két élete (részletek)

Ülünk a Black Mici előtt, mindjárt dél, várjuk a lányt nyitni, hozza a kulcsokat, hogy bemehessünk egy kávéra, pohárkára, ami éppen a beszéd mellé kívánkozik. Hűvös van, a kollégiumban ébredek, a Renáta előtti hangos tavaszok egyike, már ismerem, de még nem fogtam a kezeket, az arcát, később fogom, most a bejutáson gondolkodunk és szomjazunk a húsben, mert előbb érünk oda a beengedő lánynál. Hosszú a hajam, aranybarna a sapka, nagypapa a szövetkabát. Az akkoromhoz illő rockernézéssel '94 tavasza, a koltól egy percre.

Nappal a Black Mici különösen sötét. Fekete asztalok, a zongora, a pult kopott fekete, a belépő arra járók feketék. Fekete a kékszínű toll, a szemem kékje, a lombozó haj barnasága ében sötét. Szeretjük a feketét, írjuk bele a rímversbe, megzenésítjük a feketeséget, belegitározzuk a Micibe a teljesen fekete dalt, iszunk egy pohárral vagy amennyi kell, és énekeljük azt is, Jeszenyint is, az akkori pincérlány még feketébb szeme láttára.

Az este a Mici másik fele. Este fény van, túlzások, versbe nem foglalható rímek, még hatásosabb hangulatfokozók, lányok, ölelés. Zongora. Hajnalig, amikor a fekete szemek végre bezárhatnak.

A Black Mici

A Mici abban az időben fogalom volt. Kocsma vagy klub a Marx téren. (Újgyőri főtéren, a fiatalabbak kedvéért). A vendéglátóipari objektummal szemben a vasgyári villamossín töltése választotta el a Bölcsész Egyesület kollégiumát (ami régen munkásszállás volt) a Black Micitől.

Vasárnap esténként a vidékről visszaérkező kolégisták első útja ide vezetett, házi rántott hússal, fasírttal és némi készpénzzel felszerelve. A helyiség kicsi volt, felét elfoglalta a hamisan szóló – minimum tíz évvel korábban felhangolt – zongora, és még dohányozni is lehetett. Bűdös volt és tömeg, kivéve nyáron, amikor a kitárt ajtóval szemközt, a villamossín mellett is ültek a „kedves vendégek”.

A bölcsék köve az Ady művház előtt

Nagy betonkockák voltak az Ady előtti téren, ezeket hívtuk a bölcsék kövének. Három-négy korombeli sráccal esténként mindig ott üldögéltünk,

gitározgattunk, mutattuk egymásnak az akkordokat, zenét, dalszöveget írtunk.

Egyik este hatalmas árnyék vetődött ránk, „Hosszúpuska”, a körzeti megbízott jelent meg. Érces hangján megszólalt:

– Jó lesz már abbahagyni, fiatalok! Itt rendes dolgozó emberek laknak, akik szeretnének pihenni! Maguk meg itt nyekeregnek.

Hirtelen összekaptuk a motyónkat és már futottunk is. Lajos ijedtében még a műbőr gitártokot is otfelejtette. Hosszúpuska ordibálva rohant utánunk.

– Fiúk, itt hagyták a bőrnadrágot!

Ott az Ady előtt írtuk a máig népszerű zenei paródiáinkat, amiket rendszeresen követelt a közönség, mikor már hivatásszerűen a zenéből éltem. A hét minden napján máshol muzsikáltam, csak a vasárnap volt szabad. A Vianban, a Black Miciben, a Zipfer és Compánia sörözőben, a TIT Kazinczy Klubban, a Belvárosi Sörözőben, hol itt, hol ott. A törzsközönség többnyire oda jött, ahol aznap muzsikáltam.

Fiatalok oldala 12

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

A Böske néni és a Vak Apád után

MÁDAI KATA

Miskolc (ÉM) – Gitár, szájharmonika, zene mint mindig, most is jó társasággal kísérve. Sityu ma este is gitározik. Mire megérkezik a kocsmába, már népes közönség várja. Bárátok vagy csak érdeklődők.

● Sosem tanultam gitározni. A nagybátyám régen előadó volt, megzongorizik, különböző eseményeken. Észáron Srác koromban a társaságban találkoztam vele.



Szünetekben

A Zipfer sörözőt ma biztosan romkocsmának titulálnák lepukkant külseje, pláne belseje miatt. Mindenféle stílusú asztalok, székek, kopott falak egy belvárosi ház pincéjében... Ott muzsikáltam minden kedden vagy hat éven keresztül. Gitár a kezemben, fejemre egy állványon szájharmonika erősítve, a lábamon a csörgő, és közben még énekeltem is. Kedvesem, Bubu mindig mondogatta, hogy vesz egy üstdobot is a hátamra és én leszek a zenebohóc.

Állandó vendégek voltak a szomszédban működő bábszínház dolgozói, akikkel egyébként is jó barátságot ápoltunk. A legnagyobb asztal körül üldögéltünk, amit pingpongasztalnak nevezünk, lehet, hogy újkorában csakugyan az volt. A szünetekben, mikor abbahagytam a muzsikálást, jókat beszélgettünk: ki mit szeretne enni, mert éjfélre már igencsak üres volt a gyomrunk.

Ha engem megkérdeztek, mindig azt mondtam a poén kedvéért, hogy kedvencem a kókuszos-fahéjas sztrapacska pirított szalonnakockával. Gyöngyike, a pultos gyakran mondogatta, hogy majd egyszer csinál nekem olyat. Senki sem gondolta, hogy komolyan vegye a felajánlást, így meglepődtem, amikor a keddi fellépésem két nóta között megjelent a tálcával. Rajta a tál, benne a sztrapacska kókuszreszeléssel, fahéjjal összekeverve, a tetején meg, ahogy illik, szalonnakockák virítottak. Illatában a fahéj, a kókusz és a füstölt sült szalonna furcsa elegyet alkotott. Nem volt mit tenni, tisztességből nekigyürköztem. Úgy tettem, mintha igen jó lenne. Számítottam a Tom Sawyer-effektusra. Közismert, ugye: Mark Twain regényében Tom, amikor leplezve kedvetlenségét kerítést festett, olyan lelkesen csinálta, hogy a többiek könyörögtek neki, engedje őket is egy kicsit. No, ez bevált akkor a sztrapacs-

kával, elkezdtek kunyerálni a haverok, adjak egy falatot a finomságból. Adtam, de a biztonság kedvéért nagy sóhajok között, mintha nem szívesen tenném. Szerencsére azon az estén elég sokan voltak és mind elfogyott az egzotikus sztrapacska!

A zeneszámok között igyekeztem szórakoztatni a nagyérdeműt. Ilyen szünetben történt a következő. Előrebocsátom: imádom a nőket, az okosakat főleg, de a szépség, mint tudjuk, nem mindig társul az észbeli képességekkel.

Említett törzshelyünk nagyasztala körül ültünk, amikor Tüncike, valakinek az éppen aktuális barát-nője benyúlt a retikülbe és elővett egy szőlőzsírt, azt a rúzs alakút, és elkezdte kenni a száját. Megkérdeztem tőle: Tudod-e, mi ez”. Rávágta rögtön: szőlőzsír. Jó, de miből készül? Háát... valami zsírból, illatanyagból..., nem tudom.

Erre meglódult a fantáziám, így folytattam:

– Na, figyelj, csillagom, tudod, kis hazánk nagy szőlőtermő ország, ahol háromféle szőlőt is termesztünk. Úgy mint borszőlőt, aminek a levét itt most nagyobb mennyiségben fogyasztottuk, csemege-szőlőt, amit eszünk, de Vas megyében vannak területek, ahol jó zsíros a föld, ott zsírszőlőt termesztünk. Sokáig várnak a szürettel, hogy minél zsírosabb legyen. Aztán leszemezzetik és üstbe teszik. Voltál már disznóölésen?

– Igen! – válaszolta bátran.

– Akkor láttad, hogy a zsírt hogyan sütik? No, ezt teszik a szőlővel is, jól kisütik kevergetés közben, hogy oda ne kozmáljon. Amikor kész, leszúrik, ilyen kis fiolákba öntik és hidegre teszik, amikor pedig megdermed, ráírják, hogy Camea és kész. S mi marad a zsírsütés után?

– Hát tepertő? – kerekedett ki erre a műszempillás szempár.

– Látod, milyen okos vagy! A szőlősütés után is

tepertő marad. A szőlőtepertőt bezacskózzák és a boltban mazsolaként árusítják.

– Nahát! Én ezt nem tudtam!

Azt hittem, ezt már nem lehet tovább fokozni, hiszen többen már csuklottak a visszatartott nevetéstől. Akkor viszont a barátnője elővett a saját kis táskájából egy másik fiola szőlőzsírt és megkérdezte:

– Sityu, az enyém epres... Ezek szerint azt eperből sütik?

Csoko-csoko-csokoládé

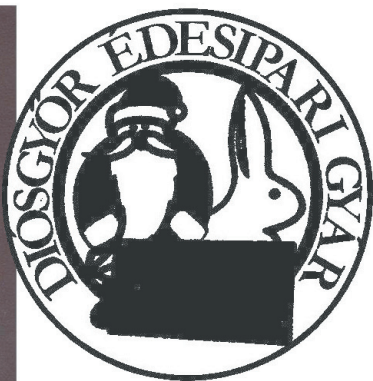
A gépipari szakközépiskola sikeres elvégzése után az első munkahelyem 1984-ben a Szerencsi Csokoládégyár Miskolci Kirendeltsége volt, hogy még cifrább legyen, egészen pontosan Diósgyőr-Vasgyárban. Ez a munkahely számomra maga volt a Kánaán: egyrészt imádtam a csokoládét, ami akadt ott bőven, másrészt az ivararány férfi szemmel nézve igen kedvező volt. A TMK műhelyben az idősebb szakiktól rengeteget tanulhattunk, igaz néha ennek előfordult az ellenkezője is. Úgy Sándor, meg József napja környékén történhetett a dolog...

Józsi bácsi kicsit másnaposan érkezett a délelőtti műszakba, valószínűleg még reggel rá is töltött

valamit a biztonság kedvéért. Műszakkezdéskor a művezető mindenkinek személyesen osztotta ki a feladatát. Józsi bácsinak egy keretet kellett készítenie szögvasból, a megadott műszaki rajz alapján. Komótosan előkészítette az anyagot, kiszedte a szerszámokat, nézegette a rajzot, méricskelt, vakargatta a fejét, majd nekilátott a tevékenységnek, ami darabolással kezdődött. Első darab be a satuba, fűrész elő. Ekkor talán 7 óra lehetett. 9 óra után jött a művezető ellenőrizni a munkát és döbbenet tapasztalta, hogy Józsi bácsinak még mindig az első vasdarab van befogva a satujába. Érdeklődött a nem igazán hatékony munkatempó okai iránt. Tisztességben megőszült kollégám csak annyit válaszolt:

– Főnök, már ötször levágtam belőle és még mindig rövid!

A gyárban csokit ehettél, amennyit bírtál, de kihozni természetesen nem lehetett. A portán ellenőrizték a csomagokat. Találékony kollégánk volt Vackor, aki termete alapján kapta ezt a becenevet, és teljesen egyedi eljárást dolgozott ki a csoki kicsempészésére. Az akkori divat szerinti hosszú szabású fekete mongol bőrkabátját keresztben a bélésnél fölhasította, a hasítékra a biztonság kedvéért zipzár került, így jelentős tér alakult ki a külső kemény merev bőr és a belső selyembélés között. Az éppen legyártott karácsonyfa-függelékéből – ami meghatározó termékünk volt – egy teljes műanyag ládával tudott beönteni az előbb említett titkos rekeszbe. Különösebb gond nem is lett volna, ha a kabát alján a súlytól nem keletkezik még egy lyuk a selyem bélésen, amin egyesével ki tudtak pottyanni a függelékek. Erről mit sem sejtve a porta felé teljes magabiztossággal közeledő



Vackor csokoládé függelék csíkot húzott maga után... A mögötte gyalogló Péter kolléga, észlelvén a vészhelyzetet, utánakiabált:

– Vackor bá, Vackor bá, álljon meg!

A gyanútlan szaki meglepetten visszafordulva kérdezte, hogy „Mi van, Petikém?”. És jött a megkésített figyelmeztetés:

– Pereg.

Másnap már nem dolgozott a csokigyárban.

A reklámra még nem túl sokat költöttek abban az időben a cégek, ezt is házilagosan oldották meg: a csinosabb lányokat, asszonyokat felkérték egy-egy fotó elkészítésére. Ma az óriásplakátok és reklámfilmek korszakában már csak mosolygunk az akkori technikán. Nem is nagyon kellett reklám ahhoz, hogy megvásárolják a termékeinket, nyugati konkurencia hivatalosan még nem létezhetett azokban az évtizedekben. Mégis érdekes, hogy a bérházunkban most, 30 esztendő múlva is szomszédjai lehetünk a csokigyár korabeli reklámarcának!

Személyi és rántott hús

Esküvőre voltunk hivatalosak, egyik zenész cimboránk nősült. Erre a jeles napra jól kellett kinézni. Elővettük az érettségi öltönyünket, már akire jó volt, aki kinőtte, vett újat. Az esküvői tanú is vásárolt egy szép acélszürke öltönyt, a Vörös Október Ruhagyár termékét.



Kálmán a lagzi végeztével felszállt az első hajnali villamosra, és elindult Diósgyőr felé, hiszen a Kiliánban lakott. A villamoson elnyomta az álm, végül a város túlsó végén, a Tiszai pályaudvaron ébresztgette a villamosvezető, akinek feltűnt a bóbiskoló fiú. A diósgyőri végállomás és a Tiszai között villamosozott vagy két órát, mert mindig a Tiszainál költötte fel a vezető. (A két végállomás között 12 kilométer van...)

Amikor hazaért és az új zakót levette, meglepetten tapasztalta, hogy a zakó mindkét zsebében egy-egy töltés káposzta lapult megszórva némi aprósüteménnyel, a belső zsebében pedig egy szelet rántott hús, közvetlenül a személyi igazolvány mellé becsúsztatva. Ez a szép acélszürke öltönynek nem tett jót.



Ábel nyomában a Hargitán

Évente többször is elolvastam Tamási Áron Ábel a rengetegben című regényét. Mindig vágyakoztam Erdélybe, hogy megtapasztaljam a hatalmas fák lombkoronájának suhogását, a havasi legelők smaragdzöld fűvének simogatását. A kilencvenes évek elején Gergővel és az éppen aktuális barátnőinkkel neki is vágjunk. Úgy hátizsákosan, vonattal, busszal, gyalog, ami jött. Bejártuk Erdély jó részét, és feljutottunk a Hargitára. Térképen kinéztük, hogy az Ivó nevű faluból a legegyszerűbb feljutni a hargitai menedékházhoz.

Ivóig busszal mentünk, az a busz nekünk – kik a farmotoros Ikaruszhoz szoktunk – egy csoda volt.



Az ajtaját kapával támasztották be felszállás után, amit madzaggal kötöztek valami kiálló vasdarabhoz, talán a kézifék megmaradt csonkja lehetett. Az ülésen nemhogy huzat, de még farostlemez is ritkán volt, a rugók itt-ott kiálltak. Az utasok szállítottak mindent, csirkét, kecskét, bárányt, takarmányt. Nagy nehezen feljutottunk a faluig. Délidő volt. Ez még jó, gondoltuk, sötétedésig csak felsétálunk a



menedékházhoz. A faluban a kocsmá előtt megszólitottuk a postást.

– Bátyám, legyen szíves, mondja meg már, merre kell mennünk a Hargitára? A menedékházban szeretnénk megszállni.

– Itt van az ehelyt, csak menjenek ezen a szekerúton, oszt majd csak elérik.

Mentünk, mendegéltünk, már késő délután lett, a nap lebukott, aztán ránk sötétedett, és még mindig semmi. A Hold csak itt-ott világított be a hatalmas fák lombja között, az ágak vészjóslóan recsegték a talpunk alatt. Ki tudja milyen vadállatok lesnek ránk a fák között? Itt még a medve is megakad. A lányok kimerültek, féltek, már nem bírták a hátizsákokat cipelni. Elvettük tőlük. Egyik zsák az egyik vállunkra, másik a másikra, elől összefűzve, azaz dupla

zsákkal a hátunkon, a lányokat biztatgatva csak mentünk-mentünk az éjszakában. Hajnal 2 óraker láttuk meg a menedékház sziluettjét a fák között egy tisztáson. Bezörögtünk, felgyulladt a petróleumlámpa biztató fénye, kiszólt a gazda:

– Kik vagytok?

– Miskolci turisták, szeretnénk megaludni.

Nyílt az ajtó, kitekintett egy álmos szemű fekete göndör hajú bajszos férfi.

– Na, gyertek be. Igyatok gyorsan egy pálinkát a nagy ijedelemre.

Ki is töltött fejenként egy fél vizespohárral, jófajta szilvát, de csak a férfiaknak.

– Nem lesz ez sok? – kérdeztem.

– Errefele, öcsém, ennél kevesebbet csak a beteg

gyereknek adnak.

– A lányok is meg vannak ijedve, nekik nem jár? – kérdeztük.

Addigra az asszony is előkerült és hozta a székel-köményest, az asszonypálinkát.

– Meg vagytok ti bolondulva... Éjszaka bolyongani a Hargitán? Ez itt medvés rész, még szerencsétek, hogy nem találkoztatok eggyel – háborgott a gazda.

Mi elmeséltük, hogyan jártunk, megkérdeztük a faluban a postást, hogy van ide a Madarasi Hargita, mire azt mondta, „ehelyt”, ez délben volt, azóta csak jövünk, jövünk. A gazda elnevette magát:

– Örüljete, hogy nem azt mondta, „ahajt”, mert akkor általmentetek volna három megyén!



A gyáristák és a mezőgazdaság

A szociológusok biztos tudják a magyarázatát, mi vitte rá a gyári munkásokat, hogy gazdálkodni kezdenek a pingyomi, szarkahegyi, komlóstetői telken és kiskertekben vagy a családi házak udvarain. Termesztettek és tenyésztettek mindent, amit csak lehetett. Talán a falvakból beköltözöttek kívántak valamit visszahozni múltjukból, vagy a pénzszerzés lehetősége lebegett szemük előtt, nem tudom. Az viszont tény, hogy a mi családukat is elérte a végzet. Csirke és malac mindig volt, de amikor apám a gyárból azzal az ötlettel ért haza, hogy nyulászkodni fogunk, nem voltunk boldogak az öcsémmel, pedig ez még csak a kezdet volt. Megépültek az ólak, szaporodtak, mint a nyulak.

Mi pedig etettük az állatokat, tisztítottuk az ólakat. Vasárnaponként savanyú pofával ettük a nyúlhúsból készült ebédet. Szerencsénkre a nyúlész elvitte az állományt és megnyugodhattunk.

Nemsokára jött az újabb ötlet: a nutria. Ismét épültek az ólak, sőt, ennek az állatnak medence is kellett, tehát építettünk, betonoztunk, a nutria-gazdaság még több munkával járt. Medencetisztítás naponta, kisszekérrel húztuk a száraz kenyeret, mindenféle nutriabőr száradt, ráadásul a nyúlhúst felváltotta a nutriakolbász. Aztán a nutriabunda kiment a divatból, egyre csökkent a kereslet a szőrme iránt – nem kis örömünkre.

A 90-es évek elejének nagy ötlete a gilisztázás volt. Mindenki gilisztát tenyésztett, azt legalább etetni nem kellett, meg ganajászni sem. A nagy üzlet azonban ismét elmaradt, mert a kutyának sem kellett a giliszta által megemésztett föld. Szerencse, hogy a struccitenyésztés nem érte el Diósgyórt, mert apánk fantáziáját nyilván az is megmozgatta volna...

Műszaki innováció a portán

A szocializmus idején szlogen volt, hogy „Mindenki éljen meg a munkahelyéből”. Ezt a gyáristák komolyan is vették, amennyi vas elfért a kabát alatt, azt hazavitték. Ezekből az anyagokból készültek az innovatív tevékenység csodái. Minden házban volt tör, fokos, metszőolló, kiskapa, fémből hajlított rózsa, várat, kilátót ábrázoló dísz tárgy. Persze, hasznos eszközök, kvázi-gépek is születtek. Centrifugamotorból, farostlemezből, babakocsikerekből, némi csőből és egyéb hasznos vasdarabokból kábé 20 méter szigetelőszalag felhasználásával, több hónap munkájával elkészült az édesapám által gyártott fűnyíró gép, amit az esztétikai érzék fokozása végett, tetőtől talpig lefújt hóállal ezüsttel.

Meglátván az újonnan elkészült műszaki csodát, szóltam az öcsémnek.

– Ezt nézd meg!

Az öcsém bávatag tekintettel csodálta a művet, és csak ennyit kérdezett:

– Mi ez, b'meg? Időgép?!



Bánkúti anziksz

Felvonót szereltem, hegyimentősködtem, gondnok voltam, szóval olyan mindenes a bánkúti síklubban. Egy szép havas téli napon éppen rengetegen voltak, teljes üzemben dolgoztunk, amikor hívtak a tányéros felvonóhoz (tudjátok, az olyan, hogy egy korong lóg le a kötélről és azt veszi a lábai közé a delikvens, ráül, és úgy húzzák fel a pálya tetejére).

Szóval a tányéros felvonóhoz érkezett egy idősebb úr és egy fiatal menyecske, mindketten a legelegánsabb sifelszerelésben. Az úr odaszólt a felvonókezelőnek:

– Látom, maga segít itt az embereknek felszállni a felvonóra. A feleségem még csak most kezdett síelni, ahol eddig voltunk, nem ilyen felvonó működött. Ha megkérném, betenné a feleségemnek?

A kollégám válasza:

– Természetesen, uram, ha én beteszem a feleségének, biztos, hogy a csúcsra jut.



Az őszi Bánkút

Ősszel nem járnak fel túl sokan, bár a Bükk-hegység közepén a hegyek, az erdők mindig gyönyörűek.

Egy verőfényes napon pont a kerítést javítottam a síház előtt, amikor megállt mellettem egy fekete BMW. Sötétített ablakokkal az XL-valahányszáz luxus kiadás. Kiszállt apuka tweedöltönyben, hozzá illő nyakkendővel, mobiltelefonnal a kezében, anyuka kiskosztümben, túsarkú cipőben egyensúlyozva, és a kedvetlen Pistike, a kezében egy ilyen nyomkodós elektromos kutyüvel, „Támadjuk a Marsot, vagy ők támadnak minket” című játékot bővílt elmélyülten. Apuka odaszólt nekem:

– Mondja, uram, hol lehet itt kirándulni?

Kérdezte az erdő közepén.

– Uram, itt ez már maga a kirándulás – feleltem. Erre megnyugodtak, még megkértek, hogy fényképezem le őket, majd visszaültek a nagy fekete autóba és elviharzottak. Kirándulás kipipálva. Azóta is büszkén mutogathatják a fényképet, íme, ők voltak kirándulni.

Kutyák, Egér, meg a kínaiak

Zenéltni mindig biciklivel mentem, és azzal is tértem haza. Nyolcvan literes hátizsák, benne a gitár, fel a csőszamárra, irány az éjszaka. Több-kevesebb sikerrel haza is értem a Bartók Béla utcára, ez nem csak az elfogyasztott alkohol mennyiségétől, de attól is függött, hány vérszomjas ebbel találkoztam. Hála istennek, sok kutyatartó atyafi lakott az utcában, akik éjszakára elengedték a vadállatokat. Egyik alkalommal hajnali 5-ig köröztem a kertek alatt, amire végre be tudtam osonni a házunk kapuján.

A Kazinczy klub afféle értelmiségi klubként működött a kilencvenes években. Egér volt a főnök, heti egy alkalommal ott zenéltem. Az egyik este, úgy éjfél felé lehetett, valamelyik vendég megkérdezte: – Meddig lesztek ma nyitva?

– Ha megjön a száz fős kínai tranzitcsoport, akkor reggelig, mert soká fő meg a rizs – válaszolta Egér, csak úgy poénból. Megszólalt a csengő. Egér ajtót nyitott, de a szája tátva maradt, mert a lépcsőházban kedvesem, Bubu szökén, szelíden, mint a szél, mögötte pedig vagy negyven mandulaszemű, alacsony, fekete öltönyös, fényképezőgépes alak sorakozott a vörös márvány lépcsőn.



Nem kínaiakat, egy japán oktatási delegációt hozott. A látvány, persze, alig különbözött Egér percekkel korábbi jóslatától.

Senki nem hitte el, hogy ez csak véletlen volt!

A bor III-tól az avasi pincéig

Diósgyőr messze földön híres szőlőtermő vidék. A napsugár jó esetben a meleg nyári napokon 11 és 14 óra között süt be a völgybe. Ez aztán biztosította, hogy a direkt termő szőlőtőkéken kiváló cukorforjú termés érlelődjön. Apám meg is pótolta néhány kiló „szerencsi napfényvel” és már murci korában kóstolgatták a szomszédokkal. Amikor fogytán volt a nedű, a seprőre ráengedte a slagot, újabb cukor mennyiség következett, és elkészült a bor II. Ha ez is fogytán volt, még mindig jöhetett ugyanezzel a technológiai eljárással a bor III.

Ennél tovább sose jutott, szerencsére. Ihatatlan káposztafőzelék színű kotyvalék volt, amit a kemény alkoholisták is csak nagy erőfeszítések árán tudtak lenyelni. A szomszéd Bihari, ha vasárnap kiment a kertbe, a bokrok között osonva szedte a petrezseylyemlevelet a húslevesbe, nehogy apám – aki lesben állt, hogy végre megithasson valakit a kiváló borával – észrevegye.

Tudta, hogy akkor nincs menekvés, meg kell innia legalább két pohárnyit. Sőt, még dicsérni is illik, no, nem nagyon, csak úgy tessék-lássék, mert ha túldicsérné, jön a harmadik pohár, azután meg már csak egy zacskó szódadibikarbóna segít néhány aszpirinnal. Irgalmatlan savanyú volt a bor. Alkalmanként megjegyeztem:

– Fater! Vidd ki hozzá a moka cukrot és kérdezd meg, hány cukorral issza?

Immár napjainkban, amikor az Avas-hegy gyomrában érlelődik háromszáz liter rajnai rizling, amit

szép átlátszó talpas pohárból iszogatunk, kedvtelve nézegetve aranysárga ragyogó színét, ízlelgetve savgerincét, gyümölcsös ízét, eszembe jut az a káposztafőzelék színű lőre, amit annak idején „bor-nak” nevezünk.

***Kozma Andor „Pince soirée” című
versében így ír:***

*Polgár vagyok szép Miskolcz városában
s ez rajtam kissé látszik is talán.
Megsúgom azt is, követem alásson,
Van egy pincém az Avas oldalán.*

Rotyog a bogrács, szól a zene

Már több mint egy évtizede szeretnénk egy pincét az Avason. Rengeteget sétáltunk a pincesoron, szinte minden nap a lakótelepről a városba és vissza a pincék között róttuk a kopott macskaköveket, csodáltuk az épületeket. Fájó szívvel néztük az elhagyott, lassan romba dőlő, jobb sorsra érdemes borházakat és arra gondoltunk, egyszer nekünk is lesz pinceházunk.

Egy tavaszi napon pincéje előtt az utat rendezgető idős úr szólított meg bennünket.

– Maguk olyan kedves pár, régóta figyelem, hogy gyakran járnak erre, és mindig köszönnek is, ami nem jellemző a fiatalabbakra. Hová járnak? Van pincéjük erre?

– Nincs, de jó lenne – válaszoltunk. – Mi csak csodáljuk ezeket a szép épületeket, sétálunk.

Az úr invitált a pincéjébe, megkínált finom boraival, igazi borbemutatót rendezve számunkra. Hosszasan mesélt az életéről, borokról, „pincéskedésről”. Élmény volt. Megerősítette az elhatározást, hogy egyszer nekünk is lesz pincénk az Avason.

Pénzhez jutottunk, no, nem sokhoz, csak annyihoz, hogy elkezdjük megvalósítani a rég dédelgetett álmunkat. Egy januári napon megláttuk a „csodát”. Beleszerettünk és azonnal megvettük. Márciusban hozzáláttunk a felújítási munkákhoz, szigetelés, vakolás, járólapozás, csempézés, vezetékek kicserélése. Májusra nagyjából kész lettünk, bár maradtak apróságok, amiket szeretnénk megvalósítani.

Összeszámoltuk, hányan fordultak meg nálunk, nos, jelenleg jóval több mint száz vendégnél tartunk, és ebben bizony nincs még benne a számos többszöri, azaz visszatérő látogató. Ismerőseink, barátaink szívesen jönnek, minden hétvégén tele az udvar, rotyog a bográcsban az étel, szól a zene.



Kozma Andor (Márcali, 1861 - Budapest, 1933) költő, műfordító, publicista. Miskolcon csak néhány évet töltött, de a város élménye nyomokat hagyott a költészetén. A verset közli: Szendrei János: Miskolcz város története és egyetemes helyirata. Ötödik kötet. Miskolcz város története 1800-1910 (Miskolc, 1911. 588. oldal).



A pálinkafőzés hasonló volt a borkészítéshez a Bartók Béla utcán. Mindenféle növény – ami csak a kertben fellelhető volt – bekerült a hordóba. Apám szerint ami a gereblye fokán nem megy át, az megy a cefrébe, ami átmegy, nos, az is. Rohadt gyümölcs, fű, falevél, romlott befőtt, Barbie baba feje, fél strandpapucs, gumicsizma. Az egyik évben anyám a hordó felé egy deszkára tette a rossz Rakéta porszívót, az is beleesett.

A szomszédok azt mondták, ne izguljunk, majd főzésnél a felöntéskor úgyis kikerül. Abban az időben a cefrének már a főzdébe vittük tisztességesen, ahogy illik, de azelőtt otthon főztük a pálinkát konyhában, a kukta, mosófazék, moso-

A bűdi pálinka

gató, vājling és némi műanyagcső segítségével. Nagypám állította össze a készséget (már ahogyan ő hívta), éjszaka titokban főtt az anyag. Lett belőle, ami sikeredett, ráadásul valami szörnyű likőrt is kutyult a pálinkából, cukorsziruppal és császárkörte-eszenciával megvadítva. Az apám pálinkája – hasonlatosan a borához – az ihatatlan kategóriába tartozott. A dugó kihúzása után a legyek, egerek és egyéb állatok pusztulásnak indultak. Olyan bűdös volt, hogy már a szagtól is két hétig büfögtél. Akkoriban nem is szerettem a házi pálinkát, jó pár évnek el kellett telnie, hogy megkóstoljam.

Most nekem is van pálinkám, Vikunyával, a szomszédommal közösen főztem hernádbúdi szilvából.

Egészségetekre!



Észak-Keleti Átjáró
Egyesület 2014



NORVÉG CIVIL
Támogatási Alap

EGT és

